

EURÓPSKA ÚNIA

Európsky fond regionálneho rozvoja

operačný program
technická pomoc

MINISTERSTVO
INVESTÍCIÍ, REGIONÁLNEHO ROZVOJA
A INFORMATIZÁCIE
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Úrad splnomocnenca vlády SR
pre rozvoj občianskej spoločnosti

Správa z konzultácií so zástupcami mimovládnych neziskových organizácií k návrhu Partnerskej dohody pre programové obdobie 2021 – 2027

Konzultácie realizoval a správu spracoval Úrad splnomocnenca vlády SR pre rozvoj občianskej spoločnosti, v spolupráci s Ministerstvom pre investície, regionálny rozvoj a informatizáciu SR a Komorou mimovládnych neziskových organizácií Rady vlády SR pre MNO.

Konzultácie boli realizované v rámci projektu „Efektívne zapojenie občianskej spoločnosti do programovania, implementácie a monitorovania EŠIF zavádzaním participatívnych postupov“ ([Partnerstvo 3](#)).

Projekt sa realizuje vďaka podpore z operačného programu Technická pomoc pre programové obdobie 2014 – 2020, ktorý je podporený z Európskeho fondu regionálneho rozvoja.

Október 2020

A. Informácie o konzultačnom procese

Konzultačný proces bol realizovaný na základe dohody o spolupráci medzi Ministerstvom pre investície, regionálny rozvoj a investície SR, Úradom splnomocnenca vlády SR pre rozvoj občianskej spoločnosti a Komorou mimovládnych neziskových organizácií (komora MNO) Rady vlády SR pre MNO.

[Základné informácie o Rade vlády SR pre MNO](#)

Proces identifikácie účastníkov konzultácií

Účastníci konzultácií boli oslovení prostredníctvom členskej základne Komory MNO. Členmi Komory MNO sú zástupcovia/kyne strešných organizácií a platforiem MNO. Strešné organizácie a platformy sa stávajú členmi Komory MNO na základe definovaných [výberových kritérií](#). Štruktúra členskej základne pokrýva väčšinu (ale nie všetky) všeobecne prospešných služieb, tak ako ich definuje zákon č. 213/1997 Z. z. O neziskových organizáciách poskytujúcich všeobecne prospešné služby.

Komora MNO distribuovala pozvánku na účasť na konzultáciách, vrátane podpornej dokumentácie. Na základe pozvánky sa na konzultáciách zúčastnilo 78 zástupcov/kyň MNO a nezávislých expertov/iek z prostredia občianskej spoločnosti.

Počty účastníkov/čiek konzultácií podľa cieľov politiky súdržnosti:

- Cieľ 1 „Inteligentnejšia Európa“: 11
- Cieľ 2 „Ekologická, nízkouhlíková Európa“: 13
- Cieľ 3 „Prepojenejšia Európa“: 8
- Cieľ 4 „Sociálnejšia Európa“: 26
- Cieľ 5 „Európa bližšie k občanom“: 20

Formát konzultácií

Konzultácie sme realizovali formou facilitovaných online telekonferencií. Pre každý cieľ politiky súdržnosti bola realizovaná jedna konzultácia. V prípade cieľa 5 „Európa bližšie k občanom“ boli realizované dve konzultácie, z dôvodu vyššieho počtu prihlásených účastníkov/čiek.

Štruktúrovanie konzultácie

Účastníci/ky sa vyjadrovali k textom návrhu Partnerskej dohody na roky 2021 – 2027, ku konkrétnemu cieľu politiky súdržnosti. Diskusia bola členená na tri časti:

1. Všeobecné vnímanie textu PD (pre relevantný cieľ), horizontálne otázky, štruktúra a rozsah informácií

2. Kapitola 1: odôvodnenie výberu cieľov politiky súdržnosti. Tu boli kladené 2 otázky:

1. sú v prvej časti PD zdôvodnenie a problémové oblasti popísané dobre a úplne, sú tam zachytené podstatné veci?
2. sú v prvej časti PD v zdôvodnení/popise problémových oblastí, použité vhodné a zrozumiteľné argumenty?

3. Kapitola 2: Zhrnutie výberu opatrení a očakávané výsledky. Tu boli kladené 2 otázky:

1. Sú v druhej časti PD navrhované opatrenia, ktoré riešia problémy menované v prvej časti PD?
2. Sú očakávané výsledky uvedené v druhej časti PD dobre popísané a či sú realistické?

B. Záznam z konzultácií

Účastníci/čky konzultácií vyzdvihli a ocenili možnosť zúčastniť sa na tomto type konzultácií.

Výstupy z konzultácií majú podobu návrhov a odporúčaní, vychádzajúcich z vedomostí a praktických skúseností účastníkov/čiek.

Na všetkých konzultáciách účastníci/čky potvrdili základnú logiku a štruktúrovanie zdôvodnení a vymedzení súčasnej situácie a identifikovaných problémov ako správne.

Vo vzťahu k dokumentu ako celku boli medzi odporúčaniami zakomponované horizontálne princípy platných pre celú Partnerskú dohodu, ďalej aplikovanie komplexného prístupu k realizácii opatrení a jasné pomenovanie prepojení medzi strategickými dokumentami, na základe ktorých majú byť v nasledujúcom období rozdeľované verejné financie. Ďalším odporúčaním bolo presnejšie vymedzenie očakávaných výsledkov tak, aby bolo možné hodnotiť ich naplnenie.

Všeobecne bol vyjadrený dopyt po širšom zapojení zástupcov občianskej spoločnosti aj do ostatných procesov sprevádzajúcich prípravu nového programového obdobia EŠIF, vrátane základných podmienok, systému riadenia implementácie EŠIF, ako aj do procesu prípravy Plánu obnovy pre Slovensko.

Účastníci/ky vyjadrili záujem komunikovať aj so zástupcami Európskej komisie a dostať zo strany EK spätnú väzbu na návrhy a odporúčania, ktoré vzišli s uskutočnených konzultácií. Vyjadrili pripravenosť prezentovať svoje návrhy a poskytnúť MIRRI SR, ako aj EK doplňujúce informácie, ktoré by mohli byť prospešné pri negotáciách.

Cieľ 1: Inteligentnejšia Európa

Návrhy a odporúčania k návrhu PD ako celku a k procesu programovania EŠIF

Zjednotiť štruktúru jednotlivých častí draftu PD, vo vzťahu k úrovni detailu a rozsahu textu.

Zosúladiť, koordinovať a ucelene prezentovať procesy strategického plánovania na Slovensku a umožniť socioekonomickým partnerom participovať.

Dohladať na to, že princíp Partnerstva sa bude napĺňať nielen pri tvorbe Partnerskej dohody, ale aj pri tvorbe operačného programu a pri nastavení systému riadenia. MNO a občianske spoločnosť by do tohto procesu mali mať možnosť vstupovať.

Očakávané výsledky zadané v PD sú príliš všeobecne definované, nekonkrétne.

Kapitola 1: Odôvodnenie výberu cieľov politiky súdržnosti

Doplniť problematiku pandémie, jej problémy.

Upozornenie na nízku intenzitu kooperácie medzi verejným sektorom a súkromným sektorom, a rovnako aj nízka kooperácia medzi verejným a mimovládny sektorom, je potrebné doplniť kooperáciu medzi všetkými sektormi, vrátane MNO.

Pri identifikácii problémov sa zameriavame hlavne na subjekty, ktorým treba pomôcť. Chýba tematické vymedzenie, v ktorej oblasti chýbajú investície. Chýba podrobnejšie identifikovanie do čoho chceme naliať peniaze, viac sa koncentruje do koho, podrobnejšie určiť smer, ktorým sa chce SR uberať.

Doplniť do podpory spolupráce - spoluprácu akademického sektora plus podniky, vytvárať klastrov; klastre vedú lepšie riešiť aj regionálne problémy, výskum či prinášať inovácie, start upy. Klastre sú dôležitý nástroj na zavádzanie inovácií do praxe. Vedú reagovať na regionálne problémy. Treba uvádzať nielen zapojenie podnikov, ale aj klastrových štruktúr.

Dôraz na tvorbu hodnotových reťazcov.

Pri vzdelávaní chýba dlhodobá vízia, je potrebné riešiť aj mäkké zručnosti – rozvoj kreativity.

podnikatovosti, koncentrácia nielen na univerzity, zdôrazňovanie medzi sektorovej práce – rôzne inkubátory, makerspace, start upy.

Zadefinovať zručnosti pre inteligentnú špecializáciu (digitálne zručnosti, príklad nie koncentrácia na matematiku či dejepis), je potrebné budovanie kapacít, doriešiť problematiku celoživotného a odborného vzdelávania, v poslednej verzii PD vypadla problematika ďalšieho a odborného vzdelávania z cieľa 1, vzdelávanie bude v cieľ 1 a 4.

Treba sa venovať nielen doktorandom, ale hlavne post doktorandom. U nás sú stratení. Investície by mali plynúť nielen na akademickú pôdu, ale aj mimo nej – di firmami, v ktorých post doktorandi pôsobia.

Priority RIS 3 majú byť aj inovatívne produkty v oblasti digitalizácie a zdravotníctva, oblasť zdravotníctva má byť v RIS 3 nie v PD. Oblasť zdravotníctva je ako jediná z 5 domén inteligentnej špecializácie (IP RIS3 SR) explicitne uvádzaná.

Nejednoznačne definované v PD komplexné informačné systémy CVTI.

PD hovorí len na čo ideme použiť peňažné prostriedky ale je potrebné upozorniť na problém v schopnosti absorpcie kvalitných projektov, tento problém je potrebné riešiť. Ak sa dajú peniaze tam, kde doteraz, nič sa nezmení. Treba identifikovať problémy, prečo investície do vedy, výskumu a vývoja doteraz zlyhávali a nevyužívali sa. Je potrebné tento problém identifikovať.

Logicky prepojiť časť východiskovú časť a časť opatrení – pre usporiadať východiskovú časť.

MSP potrebujú finančnú aj nefinančnú pomoc, aby boli schopní zavádzať inovácie do praxe.

Digitalizácia – MSP si musia osvojiť nové podnikové modely a niekto im s tým musí pomôcť. Ak v tom ostatní sami a nebudú vidieť prínos, zostanú stáť stále bokom.

Málo podnikov prechádza na digitalizáciu pracovných miest. Ukázalo sa to hlavne v súvislosti s koronavírusom – zmeny týkajúce sa dochádzky, práce z domu, sledovanie výkonov a pod. Prechod na digitalizáciu pracovných miest – potreba doplniť do PD.

Digitalizácia je téma, ktorú treba čo najskôr zaviesť do vzdelávania na ZŠ, ŠŠ, VŠ. Je potrebné budovať z rozvíjať zručnosti pre inteligentné špecializácie.

Kapitola 2: Zhrnutie výberu opatrení a očakávané výsledky

Je potrebné efektívnejšie využívať aj otvorené dáta – výstupy a výsledky z rôznych zdrojov (počasie, doprava, ekológia) sprístupniť ich verejnosti a podporiť tým aplikovaný výskum využitím digitalizácie

Digitalizácia musí byť vždy prepojená s priemyslom, nielen verejná správa (digitálne a inteligentnejšie mestá, obce, regióny, smart village) spolupráca mesto + dáta + spoluúčasť súkromný sektor = aplikovaný výskum.

Potreba digitalizovať a sprístupniť všetky verejné dáta, ktoré sa dotýkajú životného prostredia, zdravia, energetiky, dopravy... aj keď nesúvisia priamo s biznisom, ale určite áno s kvalitou života. A vďaka týmto dátam vieme reagovať na vývoj smerovania v našom meste/regióne, na Slovensku.

Potreba podpory inteligentných miest, prepojenie VS ktorá poskytne dáta a súkromného sektora, ktorý problém rieši.

Potreba orientácie na umelú inteligenciu.

Potreba orientácie na ľudské zdroje – oni sú prínos v inováciách, výskume, prepojiť post doktorandov v súkromnom sektore do výskumu.

Chýbajú jednoznačnejšie ukazovatele týkajúce sa rozšírenia špecializácie slovenskej ekonomiky a zlepšenia prostredia pre začínajúce MSP.

Treba zvážiť či chceme centrálnu infraštruktúru, alebo ju nahradiť pojmom strategická infraštruktúra.

Riešiť dopad umelej inteligencie na pracovnú silu.

Inteligentné mestá, všade keď sa hovorí o mestách treba doplniť aj regionálny aspekt.

Je potrebné venovať sa ľudským zdrojom v oblasti inovácie, vedy a techniky.

Cieľ 2 Ekologická, nízkouhlíková Európa

Spracovala: Martina B. Paulíková, zodpovedná facilitátorka

Streda 7.10.2020 – Online

pozn. návrhy na doplnenie resp. preformulovanie - nové doplnené formulácie sú červenou, slová navrhnuté na vylúčenie sú prečiarknuté

Kapitola 1: Odôvodnenie výberu cieľov politiky súdržnosti

- doplniť odôvodnenie týkajúce sa dopravy (ktorá sem bola dodatočne presunutá z cieľa 3) – konkrétne body
 - o „*neprimerane veľká závislosť spoločnosti na individuálnej automobilovej doprave (vysoký modal share IAD)*“
 - o „*chýbajúca infraštruktúra pre nemotorovú dopravu v mestách, prímestských oblastiach a v obciach*“
- strategický dokument „Národný energetický a klimatický plán“ je málo ambiciózný a v súčasnom uhle pohľadu nedostatočný (podklady sa spracúvali už dávnejšie, resp. zmena klímy nebola až takou naliehavou politickou prioritou) - min. čo sa týka OZE, útlmu spaľovania uhlia na hornej Nitre, cieľov uhlíkovej neutrality
- str. 4; 12 bod odhora – návrh vylúčiť slová „*najmä v zemnom plyne*“, teda preformulovať takto: „*nedostatočná pripravenosť na zvyšovanie podielu OZE v energonosičoch, ~~najmä v zemnom plyne~~*“. Odôvodnenie: zemný plyn je fosílné palivo, neobnoviteľný zdroj energie. Nie je správne ho uvádzať pri OZE. Na druhej strane je potrebné upozorniť, že pravdepodobne na SK budú existovať špecifické oblasti so znečisteným ovzduším, kedy bude zemný plyn prechodným / dočasným riešením s pozitívnym vplyvom na zníženie znečistenia ovzdušia. Je to najrýchlejšie a najlacnejšie riešenie zníženia znečistenia, najmä v oblastiach chudobnejších.
- str. 4; 15 bod odhora – návrh preformulovať takto: „*nízka miera recyklácie odpadov a výrazná závislosť od skládkovania, **nízka miera zhodnocovania biologického odpadu**, potreba zlepšiť podporu predchádzania vzniku odpadov, materiálovej efektívnosti a prechod na obehové hospodárstvo, potreba zvýšiť triedenie a recykláciu odpadov,*“

- v súvislosti s predchádzajúcim bodom je potrebné doplniť novú odrážku, ktorou bude pomenované riziko, že Slovensko po „zákaze“ skládkovania masívne prejde na spaľovanie (energetické zhodnocovanie) odpadov, a nebude prioritou znižovanie jeho množstva, prechod na obehové hospodárstvo a pod. Toto by bolo „vyrobenie“ si nového, rovnako veľkého problému, ako je skládkovanie, spaľovanie nerieši podstatu.
- v odôvodnení, ale následne aj v kapitole 2, chýbajú informácie o hluku a iných environmentálnych aspektoch v mestskom prostredí, ktoré sú problémom a kde sa dajú očakávať aj prvé konania EK voči Slovensku (elektromagnetické znečistenie, svetelný smog a pod.). Hluk je ako problém spomenutý iba pri doprave
- str. 5 – za posledné dva body - doplniť *„chýba viacročný strategický plán na rozvoj akvakultúry“* a *„dlhodobu finančne podhodnotený sektor akvakultúry s nízkym percentom čerpania OPRH 2014-2020“*.
- doplniť novú odrážku – *„nedostatočné povedomie a informovanosť verejnosti, vrátane projektantov a formálnych autorít, o príčinách problémov v oblasti životného prostredia a efektívnych riešeniach“*

Kapitola 2: Zhrnutie výberu opatrení a očakávané výsledky

- očakávané výsledky sú v mnohých prípadoch iba veľmi všeobecne naformulované, napr. v oblasti znečistenia ovzdušia (str. 18 – prvá odrážka)
- návrh na doplnenie a rozpracovanie novej oblasti podpory „Zníženie environmentálnej záťaže v urbanizovanom prostredí“, kde by bola rozpracovaná problematika hluku, svetelného smogu, elektromagnetického smogu, znečistenia ovzdušia, efektu tepelných ostrovov – potreby špecifickej adaptácie na zmeny klímy atď.
- diskusia bola o rozdelení / prepojení oblastí energetickej efektívnosti – budovy – znečistenie ovzdušia, je to pomerne ťažké oddeliť tak, aby boli všetci spokojní, prevládol však názor, že existujúce rozdelenie je v poriadku
- str. 15; oblasť Podpora opatrení na zlepšovanie energetickej efektívnosti a zníženie emisií skleníkových plynov – do časti Očakávané výsledky doplniť dve odrážky, resp. existujúce doplniť o tieto dva výsledky: *„zriadené inštitúty regionálnych energetikov“* a *„zvýšená energetická sebestačnosť miest, obcí a regiónov“*, ďalej doplniť novú odrážku *„príspevok k plneniu cieľov EÚ v oblasti energetickej hospodárnosti budov do roku 2030 a strategických cieľov prechodu EÚ na uhlíkovú neutralitu do roku 2050“*
- str. 16; oblasť Podpora adaptácie na zmenu klímy, prevencie rizík a odolnosti voči katastrofám – časť Očakávané výsledky – doplniť *„zlepšenie stavu existujúcich vodných stavieb s pozitívnym vplyvom na zadržiavanie vody v krajine“*
- str. 17; oblasť Zlepšenie ochrany prírody, krajiny, biodiverzity a ekosystémových služieb – časť Očakávané výsledky – v prvej odrážke upraviť a doplniť text takto: *„zlepšenie ochrany a stavu biotopov, druhov a krajinných štruktúr, vrátane boja proti inváznym druhom organizmov“*,
- str. 17; oblasť Zabezpečenie prieskumu, sanácie a monitorovania environmentálnych záťaží – v časti Očakávané výsledky doplniť do poslednej odrážky text takto: *„zavádzanie progresívnych spôsobov riešenia EZ prostredníctvom vzniku inovačného a technologického klastra, biotechnologického klastra a chemicko - technologického centra.“*
- str. 18; oblasť Zlepšenie kvality ovzdušia – preformulovať prvý odstavec *„Cieľom je znižovanie znečisťovania ovzdušia a zlepšovanie jeho kvality. Medzi kľúčové aktivity patrí zníženie emisií prachových častíc z vykurovania domácností obnovou budov, náhradou kotlov na tuhé palivo za kotly na zemný plyn nízkoemisné zdroje, realizácia opatrení na veľkých a stredných stacionárnych zdrojoch znečisťovania ovzdušia pri rešpektovaní princípu „znečisťovateľ platí“ a zlepšenie systému monitorovania kvality ovzdušia a riadenia kvality ovzdušia, ako aj informačné aktivity v tejto oblasti.“*

- str. 18; oblasť Podpora udržateľnej mestskej mobility“ doplniť do očakávaných výsledkov dve nové odrážky „*zvýšenie povedomia verejnosti, úrovne vzdelania projektantov v oblasti udržateľnej dopravy*“ a „*harmonizácia dopravy (vrátane nemotorovej a hromadnej) v mestských a prímestských oblastiach*“
- str. 18; ENRAF – v časti Prioritné oblasti, prvá odrážka – návrh doplniť text takto: „*podpora udržateľného rybárstva a ochrany vodných útvarov využívaných na rybárstvo*“
- str. 18; ENRAF – v časti Očakávané výsledky upraviť poslednú odrážku takto: *podpora konkrétnych „národných“ druhov rýb (podpora genofondu natívnych populácií chránených a ohrozených druhov rýb, opatrenia proti šíreniu invázných druhov rýb)*“ a doplniť nové odrážky: „*obnovené a nové krajinotvorné prvky (rybníky a vodné plochy využívané v akvakultúre)*“; ďalej „*podpora inovácií a pilotných projektov v akvakultúre s cieľom zvýšenia produkcie produktov akvakultúry*“.
- str. 26 – Fond Spravodlivej transformácie – v časti Očakávané výsledky odstrániť zmienku o energetického zhodnocovania odpadov, teda „*investície do energetického zhodnocovania odpadov; sociálnych inovácií a infraštruktúry,*“

Prioritizácia opatrení

- diskutujúci sa zhodli, že vhodnejšie ako hovoriť o konkrétnych oblastiach/opatreniach, je určiť kritériá pre stanovenie priorít
- napríklad:
 - 1) súlad so Správou o Slovensku a Annex D. (pretože EŠIF by mali byť zamerané na financovanie priorít, ktoré vníma ako priority aj EÚ)
 - 2) dopady na obyvateľstvo
 - 3) ekonomické dopady
 - 4) dopady na zamestnanosť

+ horizontálne princípy ako napr. zelené obstarávanie, investícia nesmie poškodiť resp. zhoršiť stav ŽP, pri riešení jedného problému nemôžeme spôsobiť iný problém alebo ho akcelerovať
- je možnosť inšpirovať sa taxonómiou verejných investícií, ktorá sa dokončuje na úrovni EK - https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/banking-and-finance/sustainable-finance/eu-taxonomy-sustainable-activities_en

Ďalšie odporúčania, ktorých podrobnosť je vhodná pre prípravu operačného programu Slovensko (resp. OP pre rybné hospodárstvo)

- otázka „energetickej chudoby“ – odporúčame, aby z EŠIF boli podporované opatrenia, ktoré si nemôže dovoliť trh, čo v niektorých regiónoch Slovenska sú špecifické skupiny ľudí. Je potrebné toto správne zadefinovať,
- v oblasti opatrení na zlepšovanie energetickej efektívnosti a zníženia emisií skleníkových plynov umožniť obnovu existujúcich budov a výstavbu nových budov na bývanie (rodinných domov, bytových domov) nad rámec legislatívou požadovaného štandardu (pozn. od 1.1.2021 je povinný štandard budov s takmer nulovou potrebou energie A0), zvýšenie tempa hĺbkovej obnovy verejných budov, to všetko pri dodržaní architektonickej kvality a kultúry novej ako i jestvujúcej výstavby, súčasne s uplatňovaním adaptačných opatrení na zmenu klímy, prvkov na ochranu biodiverzity a zelenej infraštruktúry,
- otázka prístupnosti dát a informácií získaných v rámci projektov podporených z verejných zdrojov (osobitne EŠIF) – výstupy musia byť verejne dostupné a prístupné bez obmedzení, napr. výsledky dopravných prieskumov, sčítania mobility/dopravy
- prepojenosť so vzdelávaním – v súčasnosti nie je možná ani v rámci celoživotného či neformálneho vzdelávania podpora zvyšovania vedomostí u projektantov, zamestnancov štátnej správy a pod. To vyvoláva riziko, že nebudú implementované nové opatrenia, ku ktorým nás vyzýva EK a ktoré chceme

- dosiahnuť, pretože tí, ktorí ich majú naprojektovať, to nevedia príp. je ich málo, ktorí sa to naučia sami – príklady: nemotorová doprava – cyklotrasy, obnova jestvujúcich budov, zelené adaptačné opatrenia ...
- umožniť aktivity na prípravu a realizáciu infraštruktúry pre pohyb ľudí v prírode (cyklochodníky, pešie trasy a pod.)
 - doplniť aktivitu – zníženie negatívnych dopadov turizmu na životné prostredie, osobitne v chránených územiach a územiach NATURA 2000
 - umožniť, aby súčasťou financovaných aktivít bol aj monitoring dopadov opatrení a vzdelávanie stakeholderov, aby robili monitoring opatrení napr. v oblasti dopravy, turizmu, výstavby – príklad: osadenie sčítačov cyklistov na novovybudovanej cyklotrase z prostriedkov EŠIF a spracovanie a použitie dát pre rozhodovanie v oblasti dopravy, meranie množstva zadržanej vody v akumuláčnych podzemných zásobníkoch a pod.
 - zabezpečiť prepojenie výskumných aktivít v rámci cieľa 2 a cieľa 1 – aplikovaný výskum v oblasti podpory biotechnológií (kompostovateľné materiály),

Cieľ 3 Prepojenejšia Európa

Utorok 6.10.2020 – Online

Spracoval: Miroslav Mojžiš, zodpovedný facilitátor

VÝSTUPY Z KONZULTÁCIE

Kapitola 1: Odôvodnenie výberu cieľov politiky súdržnosti

Dopravná časť

Zoskupiť hlavné identifikované nedostatky, napr. technický stav, (napr. mosty, cesty I. a II. Triedy), dopravné uzly, alebo dobudovanie infraštruktúry.

V zdôvodneniach by sa mala **explicitne spomenúť regionálna nevyváženosť**. Investície Treba zoskupiť hlavné identifikované nedostatky, napr. že prvé nedostatky sú identifikované ako technický stav, napr. mosty, cesty I. a II. triedy, potom sú tam dopravné uzly, ďalej je tam celkové dobudovanie infraštruktúry.

Do zdôvodnenia zahrnúť aj dopravnú obslužnosť a služby, ktoré sú z časti pomenované v plánoch udržateľnej mobility.

V dokumente je kladený malý dôraz na integráciu v rámci dopravy a aj digitálnej infraštruktúry, či integráciu služieb.

V texte východiskovej psituácie zohľadniť skutočnosť, že investície do dopravnej infraštruktúry boli v posledných desaťročiach regionálne nevyvážené.

Zdôvodnenia neobsahujú opis dopravnej obslužnosti a služby, ktoré sú z časti pomenované v plánoch udržateľnej mobility.

V dokumente je kladený malý dôraz na integráciu v rámci dopravy a aj digitálnej infraštruktúry, či integráciu služieb.

Časť IT

Pre budúcnosť má digitálna infraštruktúra potenciálne **vyššiu prioritu ako cestná infraštruktúra**. Je to z toho dôvodu, že keď vo svete nastúpi široká digitalizácia a umelá inteligencia, tak sa množstvo podnikov bude transformovať.

V texte je spomenutý iba vysokorýchlostný internet, ale **nie sú spomenuté LoRan siete** (siete, ktoré dovoľujú využiť IoT – Internet vecí). V cieľi 1 sú spomenuté smartcities a regióny a práve toto je pre nich kľúčová technológia (LoRan siete), ktorou by sa napríklad mohli získavať aj spomínané dopravné dáta.

Odporúčanie: zohľadniť možnosť financovať rozvoj LoRan sietí buď v cieľi 1 alebo v cieľi 3.

Kapitola 2: Zhrnutie výberu opatrení a očakávané výsledky

Top prioritou z pohľadu účastníkov sú investície do železničnej infraštruktúry.

Očakávaný výsledok „zvýšenie bezpečnosti“ – nie je pomenované ako chceme toto dosiahnuť, nakoľko nevieme projektovať bezpečnú dopravu, vymáhanie dodržiavania dopravných predpisov neexistuje aj kvôli nefunkčnosti objektívnej spravodlivosti.

Odporúčanie: presnejšie definovať, ako chceme dosiahnuť zvýšenie bezpečnosti.

Zakomponovať dopravnú obslužnosť, prepojenie s nemotorovou dopravou, napr. prepojenosť záchytných parkovísk a železničných tratí, cyklotrás zvyšuje podiel ľudí v hromadnej doprave.

Zabezpečiť dostupnosť aj z odľahlejších obcí a z koncových obcí.

Podporiť rekonštrukciu regionálnej železničnej dopravy, parkoviská pri železničných staniciach, aby ľudia mohli viac využívať cestovanie vlakom do práce, do škôl

IT oblasť:

Odporúčania:

- Identifikovať prepojenia, komplementaritu a synergiu medzi cieľmi 1 a 2.
- Podporiť budovanie vysokorychlostného internetu v odľahlých oblastiach (aj za účelom sprístupnenia možností dištančného vzdelávania a digitalizácie pracovných pozícií);
- Podporiť budovanie sietí IoT

Ďalšie odporúčania

Oblasť podpory systému dopravného plánovania, rozhodovania a konaní v oblasti dopravy:

- Chýbajú informácie o nedostatkoch tvrdých dát v doprave
- Ako problém bola označená veľmi nízka kvalita a odbornosť projektantov a orgánov, zodpovedných za kľúčové konania.

Jasne určiť, ktoré aspekty bezpečnosti budú financované v rámci ktorého cieľa politiky súdržnosti. Zo strany MIRRI nebola poskytnutá jasná informácia, či dopravná bezpečnosť patrí pod cieľ 5 alebo nie. Podľa toho je potrebné adekvátne upraviť vymedzenie cieľa 3 a cieľa 2.

Do cieľa politiky súdržnosti 1 doplniť koncept Smart Villages k opatreniu smart cities.

Cieľ 4 Sociálnejšia Európa

Streda 7.10.2020 – Online

Spracovali: Mária Machajdíková, Danica Hullová, zodpovedné facilitátorky

VÝSTUPY Z KONZULTÁCIE

Všeobecne k formátu a Návrhu PD ako celku

Krátkosť textu vynútená formulárom spôsobila, že je tu zahrnuté v podstate všetko, ale veľmi všeobecne. Preto bude nesmierne dôležité ako sa to potom „rozmení na drobné“.

Účastníci diskusie upozornili aj na problémy implementácie, keď sa viaceré aj dobré témy, nedali realizovať kvôli zle nastaveným výzvam. Ako bude nastavený operačný program a implementácia či systém finančného riadenia, teda všetky následné dokumenty, bude veľmi dôležité diskutovať s partnermi o ich nastavení, aby sa to nezopakovalo.

Integrovaný prístup a partnerstvo / dôraz na spoluprácu je potrebné dať do všetkých cieľov a celého dokumentu

V dokumente celkovo chýba kvantifikovateľnosť výsledkov a tiež nie je zrejmá udržateľnosť investícií, a to najmä v prípadoch, kde absentuje legislatívny rámec a/alebo spôsob financovania

Je to tu všetko nahodené, opakujú sa problémy a opatrenia z minulého programového obdobia (týka sa cieľu 4, napr. v rámci Adaptabilný a prístupný trh práce) a keď sa budú rozdeľovať alokácie, tak sa potom finančná podpora a dopad „rozdrobí“ na množstvo malých a málo súvisiacich opatrení.

Otázka integrácie Rómov, resp. MRK je prierezová/integrovaná/komplexná, ideálne by bolo ak by tvorila osobitnú časť a mohli byť tak lepšie prepojené s pripravovanou „Stratégiou integrácie Rómov pre roky 2021 – 2030“. Uvedomujeme si však, že pokročilosť prípravy PD už toto zrejme neumožňuje a preto sa navrhuje nezávisle na jednotlivých prioritách za celý cieľ 4 Sociálnejšia Európa v druhej kapitole doplniť očakávané výsledky v oblasti integrácie Rómov. Očakávaným výsledkom by mal byť významný pokrok v integrácii meraný cez:

- Realizované komplexné projekty integrácie Rómov na lokálnej úrovni.
- Scitlivený postoj verejnosti voči Rómom (MRK) a sociálne znevýhodneným komunitám.
- Vyššia odbornosť profesionálnych pracovníkov verejného a tretieho sektora.

Nedostatočne je v dokumente uchopená potreba po KONTINUE / TRANZITE / INTEGROVANOM HOLISTICKOM PRÍSTUPE:

- KONTINUE podpora v jednotlivých životných situáciách
- TRANZIT z jedného systému do druhého alebo aj jedného životného obdobia do iného
- INTEGROVANÝ HOLISTICKÝ PRÍSTUP k riešeniu komplexných problémov

Účastníci diskusie upozornili aj na problémy implementácie, keď sa viaceré aj dobré témy, nedali realizovať kvôli zle nastaveným výzvam

Aké sú prepojenia s “Plánom obnovy”?

NEPOMER /neproporčnosť vo vypichnutých problémoch

- Absentuje problematika starnutia populácie a z nej vyplývajúce dopady
- Vo viacerých prioritách je veľký dôraz na MRK a pritom je viacnásobné znevýhodnených viac – zásada rovnosti príležitostí
- Podobne veľa je o celoživotnom vzdelávaní

Strešný pojem „osoby ohrozené chudobou alebo sociálnym vylúčením“ prípadne „znevýhodnené skupiny“ navrhujú účastníci hneď v úvode PD zdefinovať a používať ho ako strešný. A to najmä z dôvodu inkluzívnejšieho jazyka celého dokumentu.

Kvalitné inkluzívne vzdelávanie

Potreba definície inklúzie ako podpory rozmanitých potrieb všetkých žiakov, a podpory učiteľov a budúcich učiteľov pri príprave na zvládnutie rozmanitých potrieb (jazyk, generačná chudoba, špecifické potreby, digitálna doba) – čo rozumieme pod „inkluzívnym“ - individualizácia vzdelávania/ personalizované učenie– teda tak, aby sme podchytili individuálne potreby každého dieťaťa a potenciálu.

Kapitola 1: Odôvodnenie výberu cieľov politiky súdržnosti

Navrhujeme viac logicky previazať jednotlivé časti odôvodnenia s identifikovanými problémami.

Navrhujeme medzi problémy doplniť absenciu riešenia celého (komplexného) spektra potrieb detí a včasné podchytenie týchto potrieb. Nepracuje sa s potenciálom dieťaťa, mäkké zručnosti, fyzické a duševné zdravie, jazykové znevýhodnenie a kultúrne rozdiely

Pri podpore učiteľov a škôl potrebu zvýšiť schopnosť zvládať inklúziu - lepšia spolupráca so všetkými relevantnými aktérmi, potrebné špecifikovať aj neziskový sektor, ktorý realizuje tréningy a vzdelávania pre učiteľov; ako aj dodať chronicky nedostatočné pokrytie asistentov.

Chýba referencia na strategický dokument, ktorý vymedzuje čo sa bude požadovať o 10 rokov vo vzdelávaní, zmena paradigmy vzdelávania, MŠVVŠ dobieha minulosť, pripravujeme sa na rok 2030.

Zachraňujeme stále najslabších a málo sa venujeme talentovaným deťom – nevyváženosť prístupu, podpora nadanej mládeže na SK je nesystematická a veľmi slabá

Upustiť od pomenovávania a upozorňovania na MRK, zmeniť optiku na deti zo znevýhodneného prostredia.

Doplniť k slabým stránkam aj jazykové znevýhodnenie.

Problémom je nedostatočné využívanie dát – k mäkkým zručnostiam, vnútornej motivácii, psychickému zdraviu detí. Nie je vytvorený systém otvorených zdieľaných dát. Dáta sú roztrúsené medzi aktérmi, neexistujú otvorené databázy vykonaných prieskumov a výskumov.

Spôsob, akým sa dnes schvaľujú/akreditujú odborne kvalifikácie je neúmerne dlhý a nie je tak možné efektívne reagovať na požiadavky trhu práce.

Celoživotné vzdelávanie je v rámci cieľa uvádzané, avšak zaniká v kontexte ostatných tém, plánované projektové obdobie by malo byť prípravou na budúcnosť, ktorá mimo iného prinesie digitalizáciu a automatizáciu, tie sa dotknú pracovných miest a bude potrebné mať vytvorené vzdelávacie programy a ekosystém pre zmenu kvalifikácií a kompetencií.

Nedostatočne fungujúce duálne vzdelávanie.

Absencia špecializácií v sociálnej oblasti v rámci kariérneho rastu odborného personálu v sociálnych službách.

V oblasti vzdelávania deti 0-6 je problémom, že sa zariadenia nachádzajú nezmyselne pod 2 ministerstvami „jasle“ pod MPSVaR a zariadenia od 3-rokov pod školstvom.

Nedostatok podpory malých skupín, flexibilných foriem vzdelávania.

Neexistuje funkčná spolupráca aktérov vzdelávania na jednotlivých stupňoch, generujúca know-how a zabezpečujúca kontinuitu kvalitného vzdelávania „od jaslí po vedu“, ani spolupráca v území.

Regiónom chýbajú akčné plány v oblasti vzdelávania a medziregionálna spolupráca.

Kapitola 2: Zhrnutie výberu opatrení a očakávané výsledky

Dôležité je sledovať aj kontinuitu v rámci implementácie cieľov z predchádzajúcich programovacích období, hlavne v rámci vzdelávania a inklúzie deti 0-6 rokov, vrátane deti so ŠVVP.

Dosiahnuť reformu vzdelávania prostredníctvom spolupráce rôznorodých aktérov od jaslí po vedu, generujúcej know-how, vrátane spolupráce v území.

Vytvoriť akčné plány v oblasti vzdelávania v území a podporiť medziregionálnu výmenu skúseností.

Rozpracovať národný kompetenčný rámec, ktorý určí, čo má dieťa ovládať a následne ho zapracovať do štátnych vzdelávacích programov.

Je potrebné zamerať sa na zmenu formy vzdelávania ako obsahovej tak aj metodickej, školy a vzdelávacie inštitúcie nie sú pripravené na moderne vzdelávanie zamerané na žiaka, o správnom využívaní digitálnych technológií nehovoriac.

Diagnostika – testovanie, by mala byť nastavená tak, aby určila predispozície detí.

Školy by mali byť dizajnéromi zmien.

Podporiť digitalizáciu vzdelávania, avšak si to vyžaduje zavedenie nového študijného odboru v rámci prípravy pedagógov.

Investovať do vzdelávania učiteľov, pripravených na implementáciu zmien

Posilniť autoritu učiteľa - nevyhnutné zvýšiť status učiteľa a aj ekonomicky, skvalitniť pregraduálnu prípravu učiteľov

Je potrebné vzdelávať manažment škôl.

Zefektívnenie pridávania kvalifikácie do Národnej sústavy kvalifikácii

Zaviesť do implementácie integrovaný prístup, účasť všetkých partnerov, sieťovanie

Zaviesť personalizované učenie, škola potom vychováva k plnému občianstvu

Vzdelávania orientovať aj na ľudí, ktoré sú na trhu práce, zaviesť zodpovednosť za seba rozvoj

Zabrániť tomu, aby sme vzdelávali ľudí, ktorých nepotrebujeme, ale venovať sa hlavne vzdelávaniu ľudí, ktorý na trhu práce potrebujeme

Podpora mentoringu a podporných programov pri príprave na trh práce, hlavne pre znevýhodnené skupiny

Venovať sa aj talentovaným deťom, nevyvážený prístup, neustále zachraňujeme najslabších, do budúcnosti potrebujeme aj elity

Zlepšiť dostupnosť celoživotného vzdelávania – čas, formy, pre rôzne cieľové skupiny

Rozvoj prierezových zručností mladých ľudí a kompetencií – aby boli schopní reagovať na potreby spoločnosti

Podpora mäkkých zručností, hlavne pre mladých.

Je potrebné doplniť komplexné vzdelávanie aj o umenie - chýba umenie, je tam iba fyzická kondícia a šport- chýba aj systematické budovanie reziliencie t.j. odolnosti detí.

Zabezpečiť zhromažďovanie dát a Zlepšiť využívanie existujúcich dát z výskumov a meraní-podporiť aktivity, odôvodnené dátami.

Dočasne rekvalifikovať zle vyštudovaných mladých.

Spoločne vytvárať ekosystémy komplexnej podpory rozvoja detí.

Posilniť zodpovednosť za uplatnenie sa na trhu práce.

Využiť potenciál seniorov, podporiť autoritu učiteľa, vzdelávať tých, čo potrebujeme, prepojiť vzdelávanie so zamestnanosťou

Kvalitné inkluzívne vzdelávanie - zahrnúť informovanie detí a mládeže o právach dieťaťa a prístup k poradenstvu; podpora neformálneho vzdelávania a zmena v obsahu vzdelávania o fungovaní spoločnosti

V problémoch sú definované slabé digitálne zručnosti ale chýbajú v odporúčaníach a,

Podpora neformálneho vzdelávania mládeže, a jeho prepojenie na formálne vzdelávanie. Podpora prepájania skupín, spoločné riešenie úloh. Podpora nielen „tvrdých“ zručností ale aj mäkkých – práve cez individuálny prístup, mentoring, ktoré neformálne vzdelávanie ponúka. Prepojenia know-how vzdelávacích a neziskových organizácií a škôl v tejto téme. Podpora kľúčových tém: rozvoj občianskych kompetencií, ľudské práva, kritického myslenia, participácie, zdravia a zdravého životného štýlu, podnikateľských zručností, zručností potrebných na uplatnenie sa na trhu práce, podpora nadania mladých, dobrovoľníctva a inklúzie, ciele Agendy 2030.

Infraštruktúry voľnočasové – prítomné sú iba športoviská, odporúčame preto doplniť:

- **podpora mimoškolských aktivít a klubov**, príklad multifunkčného centra pre mládež - bezpečné pekné miesto, mentor, pomoc s úlohami, knihy a IT technika (inkluzívne pre celú komunitu či školu – nielen jednu skupinu)
- Prepojenie medzi slabým prospechom v škole a slabým ovládaním digitálnych technológií a slabého prístupu k IT - zvlášť pri SZP a MRK (NF Telekom a FOCUS 2019), znamená, že by najviac profitovali

z takýchto klubov – pri digitálnych zručnostiach **príkladom sú tzv. makersspace centrá**, kde deti dostanú v príjemnom prostredí digitálne aj mäkké zručnosti.

Potreba ekosystému a prepojenia: tieto kluby nemusia byť len v škole / ale zriadené mestom, a obsah a vzdelávanie prináša neziskový sektor na partnerskej báze.

Navrhujeme snažiť sa nepoužívať skratky, alebo ich niekde zrozumiteľne vysvetliť (napr. PZ, OZ = pedagogických a odborných zamestnancov)

Chýba ako očakávaný výsledok, aj keď sa to spomína v problémoch: „Zníženie podielu žiakov s predčasne ukončenou školskou dochádzkou zo zraniteľných skupín vrátane MRK na celkovom počte žiakov v SR“

Tvorba systému monitorovania potrieb ďalšieho vzdelávania pedagogických, odborných a pomáhajúcich profesií

Vyššia prepojenosť potrieb trhu práce so školstvom cez regionálne zamestnávateľské koordinačné medzirezortné a medzisektorové skupiny

Vyšší počet zamestnávateľov a pracovníkov praxe zapojených do duálneho vzdelávania za lepších podmienok
Zvyšovanie digitálnych zručností obyvateľstva, vrátane učiteľov, žiakov a študentov s využitím najnovších informačno-komunikačných technológií.

Adaptabilný a prístupný trh práce

Kapitola 1: Odôvodnenie výberu cieľov politiky súdržnosti

Nevenovať sa len nezamestnaným, nevyvážený prístup

Služby úradov práce sú nepostačujúce, venujú sa len nezamestnaným (rôzne iné koncepty zo zahraničia, kde slúžia pracujúci, rekvalifikáciám, kariérenému poradenstvu, firmám, etc.)

Vysoké percento absolventov SŠ (64%) a VŠ (54%) nepracuje v odbore, ktorý vyštudovali

Chýba komplexná poradenská služba podporovaného zamestnávania pre znevýhodnených uchádzačov o zamestnanie v praxi (v legislatíve §58 zákona č. 5/2004 Z.z o službách zamestnanosti APZ Agentúra podporovaného zamestnávania zadefinované, v praxi nefungujúce kvôli absencii finančnej podpory od 2007)

Nedostatok nových sociálnych podnikov s napojením sa na využívanie miestnych ekologických zdrojov.

Nedostatočná podpora sieťovania organizácií sociálnej ekonomiky.

Nedostatočné vedenie sociálneho dialógu na regionálnej a národnej úrovni v otázkach zamestnanosti znevýhodnených skupín obyvateľstva.

Druhošancové vzdelávanie – nie je dostupné pre ľudí 30+, ľuďom ohrozeným stratou práce.

Kapitola 2: Zhrnutie výberu opatrení a očakávané výsledky

Podpora programov, ktoré sa orientujú na prácu so zamestnanými, mladými, absolventami škôl – kým majú pracovné návyky, predchádzanie nezamestnanosti.

Neposudzovať uchádzača o prácu – nezamestnaného – len ako jednotlivca, ale ako súčasť rodiny a riešiť komplexne celú rodinu, prepájanie systémov podpory.

Podpora pracovných príležitostí na vidieku.

Zmena prístupu úradov práce, zabrániť tomu, aby sa zamestnanci nestali z dôvodu nízkej/nehodnej kvalifikácie nezamestnanými, celoživotné vzdelávanie, rekvalifikácie.

Zefektívniť celoživotné vzdelávanie, venovať sa hlavne ročníkom 45+, je potrebné zaviesť efektívne celoživotné vzdelávanie za účasti všetkých aktérov - štát, zamestnávateľ, škola, zamestnanec.

Pokračovať v zavádzaní duálneho vzdelávania, transformovať ho v kontexte priemyselnej revolúcie a 4.0 a inteligentnej špecializácie.

Podporiť programy rýchleho podchytenia „rekvalifikačné programy“ pre čerstvých absolventov VŠ, ktorí sa nevedia uplatniť vo svojom odbore.

Podporiť programy, ktoré prepoja a zohľadnia rôznorodosť potrieb uchádzačov, ktorý vstupujú na trh práce.

Individuálne sprostredkovanie zamestnania, nie ponúknuť zamestnanie, ale nájsť, orientovať na mladých, nie na dlhodobo nezamestnaných, podpora pracovných príležitostí na vidieku.

Umožniť robiť pilotné projekty a sociálne inovácie aj v oblasti trhu práce a služieb a nie všetko koncentrovať na úrade práce a klasické nástroje aktívneho trhu práce.

Začiatok systematickej podpory a fungovania ako aj zvýšenie počtu agentúr podporovaného zamestnávania.

Zvýšenie efektivity a prepojenosti vzdelávania a potrieb trhu práce cielenejším kariérnym poradenstvom aj v súlade s tvorbou nových profesií budúcnosti.

Individualizovaný prístup pri zabezpečovaní služieb zamestnanosti vrátane dôkladnejšej profilácie a následných cielenejších intervenciách znevýhodnených uchádzačov o zamestnanie.

Existencia funkčných partnerstiev (štátnych, neštátnych) v oblasti služieb zamestnanosti a tiež so sociálnymi službami.

Nie je zrejmé, čo sa myslí „vyššia aktívna účasť seniorov na živote komunity“.

Začatý sociálny dialóg na regionálnej a národnej úrovni v otázkach zamestnanosti znevýhodnených skupín obyvateľstva.

Vyššia zamestnanosť v sektore sociálnych služieb súbežne so zámerom zvyšovania ich kvality, dostupnosti a prístupnosti.

Záruka pre mladých

Kapitola 1: Odôvodnenie výberu cieľov politiky súdržnosti

Účastníci upozornili na špecifickú situáciu mládeže na vidieku. Navrhuje sa:

- Podporiť rovnaký prístup ku kvalitným pracovným miestam, ktoré zaručujú mladým spravodlivé pracovné podmienky. (Hlavne znížiť regionálne rozdiely, najmä nedostatok pracovných ponúk a rozdielne odmeňovanie, spôsobujú vyludňovanie regiónov).
- Podporiť na vidieku dostupnosť dobrých pracovných miest a možnosti zamestnania.
- Zlepšiť dostupné vzdelávanie, kvalitné pracovné príležitosti, dostupné verejné služby a IT pokrytie.
- Posilniť služby na vidieku (napr. dostupné predškolské zariadenia pre mladé matky, lebo v tradičnejších vidieckych komunitách patria medzi bariéry aj rodové stereotypy, ktoré zohrávajú rolu pri vzdelávaní a neskôr zamestnávaní sa mladých dievčat).

Kapitola 2: Zhrnutie výberu opatrení a očakávané výsledky

Účastníci nevidia potrebu očakávaného výsledku „jednotná“ sieť poradenských centier – podľa ich názoru nie je potrebné vytvárať nové miesta, ak tam fungujú zabehnuté organizácie pracujúce s mladými, ktoré by mohli túto úlohu plniť. Zároveň nie je zrejmé, na čo by bola dobrá „jednotnosť“, keď máme regionálne rozdiely. Očakávané štandardy kvality práce by samozrejme mohli byť definované.

Navrhuje sa doplniť opatrenia:

- podporovať prepojenosť formálneho vzdelávania s trhom práce,

- Podpora neformálneho vzdelávania pre mladých vo všetkých regiónoch a aj uznávanie neformálneho vzdelávania, napríklad aj prostredníctvom medzinárodnej certifikácie neformálneho vzdelávania a dobrovoľníckych aktivít – certifikácie YouthPass.
- Podpora programov na vidieku, s cieľom udržať mladých na vidieku
- Mentoring pre mladých, hlavne na vidieku aj s cieľom zapojiť ich do odvetvia poľnohospodárstva a iniciatív, ktoré pomáhajú malým podnikom v odvetví cestovného ruchu,
- Podpora aj mentálneho zdravia najmä v súvislosti s dôsledkami pandémie
- Zameranie sa aj na podporu prípravy ja vysokoškolské štúdium - nedostatok príležitostí v oblasti humanitných a sociálnych vied
- iniciatív mladých súvisiace s ochranou životného prostredia a rozvojom vidieka,
- podpora práce s mládežou a pre mladých ľudí s cieľom občianskej participácie mladých ľudí a ich aktívnu angažovanosť sa na živote v komunite.

Aktívne začlenenie a dostupné služby

Kapitola 1: Odôvodnenie výberu cieľov politiky súdržnosti

Absentuje problematika starnutia populácie a z nej vyplývajúce dopady.

Pri integrácií MRK neuplatnenie komplexného prístupu na úrovni miest/obcí/osád.

Nedostatočná (až absentujúca) práca s verejnosťou, resp. verejnou mienkou za účelom jej scitlivenia, odbúrania predsudkov a zníženia nenávisťi voči Rómom (MRK) a sociálne znevýhodneným komunitám všeobecne.

Neznalosť zákonitostí generačnej chudoby (neodbornosť profesionálnych pracovníkov verejnej správy a 3. sektora).

Absencia tútoringu nezávislého života (asistencia podpory bývania, odborné sociálne poradenstvo, pomoc pri vyhľadávaní zamestnania na udržanie finančného príjmu a samostatnosti), absencia housing first projektov a ukončovania bezdomovectva.

Nedostatočná kvalita manažmentu sociálnych organizácia zapríčinená slabo rozvinutou digitalizáciou, manažérskych nástrojov pre terénne komunitné služby v súlade s nízkou úrovňou vzdelávania v manažérskych zručnostiach pre organizácie v sociálnej oblasti.

Absencia nových služieb na podporu života v komunite - sociálne inovatívne metodiky na opatrovateľskú službu, komunitné centrá, terénnu sociálnu prácu, denné stacionáre, odľahčovaciu službu, podpora dostupnosti včasnej intervencie, podpora vzniku nových de-inštitucionalizovaných sociálnych služieb, podpora servisných poukážok na personalizované služby v domácnosti atď.

Chýba podpora a zefektívnenie služieb krízových intervencií (najmä 24/7 služieb a terénnych služieb).

Chýba podpora sanácií rodinného prostredia detí a sociálnej kurately.

Nedostatok univerzálneho dizajnu v službách a tovaroch - nové technológie a úpravy budov pre účely bezbariérovosti a uľahčenia sociálnej komunikácie pre osoby so zdravotným postihnutím.

Chýba podpora sociálne ohrozených skupín obyvateľstva v občianskej angažovanosti na tvorbe verejných politík

Chýba podpora sociálne ohrozených skupín obyvateľstva v aktívnom spoločenskom živote (kultúra, záujmové aktivity, šport).

Absencia systému štatistík a zberu dát sociálnych vecí na národnej aj nadnárodnej úrovni.

Kapitola 2: Zhrnutie výberu opatrení a očakávané výsledky

Návrh na odstránenie najhorších foriem chudoby „aj zavedením opatrení v oblasti komunitného rozvojového plánovania“ sa nám zdá nedostatočné (aj keby sa jednalo o povinný nástroj zákona o sociálnych službách Komunitný plán sociálnych služieb). Tento pojem nie je známy a nikde nie je vysvetlené akú váhu a záväznosť takýto dokument bude mať, aby reálne mohol prispieť k odstráneniu najhorších foriem chudoby.

Všetky cieľové skupiny by sme mali stavať do pozície spoluriešiteľa/sebestačnosť – nie ja to vyriešim za teba/toto aj väčšina očakáva – v celom dokumente

Chýba vedenie k zodpovednosti za seba a svoj život všetky skupiny prijímateľov určitých opatrení,...

Pri práci so MRK dávať dôraz na vedením k prevzatiu vlastnej zodpovednosti za zdravie a život seba aj svojej rodiny, podporovať komplexne od zamestnávania, bývania, finančného poradenstva

V materiály **Návrhy priorit PD** účastníci navrhujú v úvode k cieľu 4 Sociálnejšia Európa preformulovať druhú vetu: „Prierezovo sa zabezpečí dosahovanie cieľov v oblasti komplexnej podpory sociálno-ekonomickej integrácie marginalizovaných rómskych komunit (MRK), vyrovnávania nerovností a uplatňovania nediskriminačného prístupu.“ A nahradiť ju jednoduchou a jasnou vetou: „Dosiahne sa významný pokrok pri integrácii Rómov (MRK) uplatnením komplexného prístupu na lokálnej úrovni.“ Alebo ďalším návrhom je neobmedzovať sa len na MRK (inkluzívnejší jazyk) a teda „Dosiahne sa významný pokrok pri integrácii osôb ohrozených chudobou a sociálnym vylúčením uplatnením komplexného prístupu na lokálnej úrovni.“

A rovnako v tomto dokumente v úvodnom zhrnutí preformulovať vetu: „V rámci podpory aktívneho začleňovania a dostupných služieb je prioritou rozvoj komunitných služieb, zabezpečenie rovnakého prístupu k zdravotným a sociálnym službám, najmä v rámci dlhodobej starostlivosti, ako aj podpora sociálnej integrácie osôb ohrozených chudobou alebo sociálnym vylúčením, vrátane MRK.“ Je zbytočne komplikovaná a integrácia osôb ohrozených chudobou alebo sociálnym vylúčením, vrátane MRK je najvyšším cieľom, ktorý majú rôzne služby napĺňať. Jednou z priorit cieľa 4 – Sociálnejšia Európa je teda Integrácia ľudí ohrozených chudobou alebo sociálnym vylúčením, čo na Slovensku úzko súvisí aj s problematikou integrácie Rómov.

Potravinová a materiálna deprivácia

Kapitola 1: Odôvodnenie výberu cieľov politiky súdržnosti

Bez pripomienok

Kapitola 2: Zhrnutie výberu opatrení a očakávané výsledky

Navrhuje sa za účelom znižovania materiálnej deprivácie poskytovať aj krátkodobé pracovné príležitosti za účelom získania financií na základné potraviny, nájom a energie.

Riešenie potravinovej a materiálnej deprivácie musí byť zamerané na odstránenie chudoby a sociálneho vylúčenia, teda súčasťou širšieho kontextu práce.

Sociálne inovácie a experimenty

Účastníci sa zhodli na to, že oblasť sociálnych inovácií by mala byť prítomná vo všetkých prioritách a cieľoch. Jej oddelenie ako samostatnej priority chápajú v kontexte rozdielny podmienok pre podporu inovácií, ale chcú zdôrazniť, že by riešenia všetkých vyššie menovaných problémových oblastí mali byť motivované k inovatívnym prístupom.

Kapitola 1: Odôvodnenie výberu cieľov politiky súdržnosti

Navrhuje sa rozšíriť o opatrenia ako:

- Rozvíjanie inovačných ekosystémov v rámci miest, vidieka, lokalít a regiónov s využívaním kapacít obyvateľov, zapájaním medzisektorových partnerstiev (aby investície neboli kontraproduktívne voči ekosystému v regióne/lokalite)
- Podpora nástrojov na podporu inovácií v regiónoch – inovačné centrá/huby, inkubátory, klastre, akceleračné programy, programy na šírenie osvedčenej praxe
- Rozvoj nových typov financovania sociálnych inovácií –payfosuccess, socialimpactinvestment, socialimpactbond
- podpora výmeny skúseností v EU a prenos dobrej praxe sociálnych inovácií na národné, regionálne a miestne úrovne s priamym zaradením do národných, regionálnych a miestnych politík
- Podpora tvorby medzisektorového a medzirezortného partnerstva sociálnych inovácií na riešenie viacerých spoločenských problémov na miestnej, regionálnej, národnej aj nadnárodnej úrovni (napr. financovanie sociálnych služieb, zjednotenie posudkovej činnosti a dopad na prax, zrovnoprávenie poskytovateľov soc služieb verejní a neverejní)
- Navrhujeme tiež pracovať kontinuálne a "ekologicky" s už vloženou energiou/financiami/zrealizovanými projektami/dostupnými dátami a pod. a vytvoriť priestor pre ich zdieľanie t.j. v rámci sociálnych inovácií podporiť aj tvorbu databáz, klastrov a pod. (predišlo by to duplicitám a došlo by k prehľbovaniu projektových zámerov)

Kapitola 2: Zhrnutie výberu opatrení a očakávané výsledky

Do zhrnutia výberu opatrení sa navrhuje doplniť: „Cieľom intervencií bude podporiť overenie funkčnosti, vznik a rozvoj nových, lepších prístupov v oblasti trhu práce, vzdelávania, **podnikavosti**, záruky pre mladých a sociálne začlenenia na miestnej, regionálnej alebo národnej úrovni. Sociálne inovácie môžu zahŕňať nové produkty, procesy, služby, iniciatívy, platformy a organizačné usporiadanie, technológie, regulácie, inštitucionálne normy, či funkcie.

Navrhuje sa pridať ďalšie očakávané výsledky:

- Vyšší počet nástrojov na rozvoj, podchyťovanie a podporu inovácií v regiónoch
- Nové typy financovania sociálnych inovácií
- Počet medzinárodných/medzisektorových inovácií
- Vyššia informačná, vzdelanostná a zodpovedná politika voči svojim občanom zo strany štátnych aj verejných inštitúcií, previazaná s pozitívnou odozvou od obyvateľov viacerých vekových kategórií
- znižovanie až odstránenie chudoby a sociálneho vylúčenia

Cieľ 5 Európa bližšie k občanom

Spracovali: Ladislav Oravec (facilitátor), Miroslav Mojžiš (zapisovateľ)

Pondelok 5.10.2020, Utorok 6.10.2020 – Online

VÝSTUPY Z KONZULTÁCIE

Návrhy a odporúčania k návrhu PD ako celku a k procesu programovania EŠIF

Odporúčanie zjednotiť štruktúru jednotlivých častí draftu PD, vo vzťahu k úrovni detailu a rozsahu textu.

Deklarovať, že cieľ 5 bude implementovaný v súlade s integrovaným prístupom k regionálnemu rozvoju.

Návrh PD by mal vychádzať zo SWOT analýzy uplatňovania predchádzajúcej politiky a nadväzovať na jej uplatňovanie, kde je žiaduca kontinuita. Z návrhu dokumentu toto nie je jasné.

Zároveň by nás zaujímalo ako je návrh PD prepojený na ďalšie strategické dokumenty aktuálne pripravované v pôsobnosti rôznych rezortov, ako prebieha koordinácia a dosahujú sa synergie.

Kapitola 1: Odôvodnenie výberu cieľov politiky súdržnosti

Návrh na doplnenie základné vymedzenia spôsobu implementácie tohto tematického cieľa:

„Tento cieľ politiky súdržnosti sa bude implementovať prostredníctvom integrovaných územných investícií a za pomoci nástroja CLLD, ktoré sú nástrojmi regionálneho rozvoja v podpore z kohéznej politiky. Priorita tak bude dopĺňať oblasti podpory cieľov politiky 1 až 4 na regionálnej úrovni a zároveň bude prierezovým, resp. horizontálnym cieľom pre všetky ostatné štyri ciele, (resp. ich priority) všade tam, kde sa jedná o priority, za ktorých napĺňanie nesú zodpovednosť regióny.

Cieľom je zefektívniť a priblížiť správu verejných záležitostí občanom prostredníctvom vybudovania viacúrovňového integrovaného manažmentu rozvoja na národnej, regionálnej a miestnej úrovni pri efektívnom využití vlastného potenciálu územia.

V odseku 1 zmeniť optiku na nedostatočné integrované riadenie. Návrh: „nedostatočná úroveň integrovaného **riadenia** sociálneho, hospodárskeho a environmentálneho rozvoja“

Do odseku č. 2 zakomponovať zmienku o formalizovaných organizáciách občianskej spoločnosti „MNO“ a rozšíriť odsek o spoluprácu a partnerstvo.

Do odseku 3 „Prehľbujúca sa polarizácia...“ doplniť nízku mieru dôvery v inštitúcie, vrátane európskych a nízku mieru identifikácie občanov s Európskou úniou

Odsek 4 „Bezpečnosť...“ je kritickým faktorom aj vo vzťahu k stabilite a odolnosti demokracie aj vo vzťahu k stavu občianskej spoločnosti, čo spätne vplýva aj na polarizáciu, radikalizáciu a ďalšie nežiadúce javy a ovplyvňuje kvalitu života občanov.

Z tohto dôvodu je potrebné posilniť tento naratív na úkor explicitného menovania rozvoja cestovného ruchu. Cestovný ruch ako odvetvie je obsiahnutý v podnikateľskom prostredí.

Zahrnúť ako samostatný bod aj problematiku nových hrozieb, hybridných hrozieb, bezpečnosti v digitálnom a online prostredí a prostredí sociálnych sietí.

Zahrnúť do identifikovaných problémov aj nízke kapacity a vysokú finančnú nestabilitu MNO

Zahrnúť do problémov týkajúcich sa efektívnosti a kvality samosprávy aj nízku mieru zdieľania informácií a údajov, nízku mieru medzisektorovej spolupráce a partnerstiev.

Doplniť ďalší odsek „zaostávajúca verejná občianska vybavenosť mestských sídlisk vzhľadom k novým výzvam (mobilita, klíma) a nízka miera participácie obyvateľov na tvorbe verejných priestorov“

Návrh úpravy odseku 6: vynechať slová „turizmu a podpory“, z dôvodu umožnenia širšieho profilovania opatrení na podporu miestnej ekonomiky nad rámec opatrení smerujúcich do cestovného ruchu.

Ďalšie návrhy na doplnenie problémov:

Nízka súčinnosť s aktérmi regionálneho rozvoja pri tvorbe a implementácii stratégií a zlá dostupnosť nástrojov regionálneho rozvoja pre kľúčové cieľové skupiny/jednotlivca.

Neustále sa zväčšujúca administratívna náročnosť pri implementácii projektov a nereflektovanie aktuálnych potrieb na lokálnej a regionálnej úrovni.

Nedostatočné kapacity pre strategické i operatívne riadenie rozvoja na úrovni nižšej ako NUTS3

Kapitola 2: Zhrnutie výberu opatrení a očakávané výsledky

Opatrenie 5.1 „Budovanie administratívnych a analyticko-strategických kapacít...“

Do opatrenia doplniť aj kapacity subjektov, ktoré poskytujú služby vo verejnom záujme.

Ďalej návrh na doplnenie názvu o „...posilnenie integrovaného územného manažmentu čo najbližšie k občanovi“.

Návrh doplniť explicitne vytvorenie a úlohu sústavy strategicko-plánovacích jednotiek, ktoré vzniknú medzi miestnou a regionálnou úrovňou na základe procesu založeného na partnerstve a subsidiarite.

Návrhy na doplnenie očakávaných výsledkov:

- vyššia úroveň analyticko-strategických kapacít...**a u socioekonomických partnerov,**
- eliminovanie negatívnych vplyvov rezortizmu na lokálnej a regionálnej úrovni,
- efektívnejšie aplikovanie princípov udržateľného rozvoja,
- uplatnenie a sprístupnenie otvorených dát pre verejnosť,

Opatrenie 5.2 Kvalitnejšie verejné politiky a odolnejšia demokracia vďaka spoluprácu občianskej spoločnosti a samoprávy“

Prepracovať opatrenie ako podporu otvoreného vädnutia na regionálnej a miestnej úrovni

Presunúť časť „lepšie zabezpečenie a dostupnosť verejných služieb“ do tohto opatrenia a v nastavení OP SK vnímať vymedzenie kvalitných verejných služieb širšie, ako len vo vzťahu k bezpečnosti.

Opatrenie môže byť zamerané na otvorené vládnutie, ktoré v sebe zahrňuje participatívnu tvorbu verejných politík, medzisektorové partnerstvá a spoluprácu aj pri implementácii politík a projektov/opatrení.

Do opisu opatrenia 5.2 doplniť k budovaniu kapacít verejnej správy aj kapacity partnerov, vrátane MNO. Vymedzenie okruhu podporovaných subjektov musí závisieť od typov poskytovaných služieb vo verejnom záujme, resp. od oblastí verejne prospešných činností.

Zahrnúť aj aspekt efektívnosti samosprávy, aj prostredníctvom spájania sa, spolupráce, výmeny know-how.

Explicitne uviesť princíp partnerstva, nie len vo vzťahu k tvorbe verejných politík, ale vo vzťahu k implementácii opatrení, realizácii projektov a programov na regionálnej a miestnej úrovni.

Ďalej do opatrenia 5.2 zahrnúť podporu existujúcich vybudovaných štruktúr podporujúcich MNO (ako napríklad Rada vlády pre MNO).

V rámci podpory medzisektorových partnerstiev a spolupráce doplniť aj podporu platforiem, klastrov, národných sietí (pozn.: nie len v rámci občianskej spoločnosti, ale aj medzisektorových).

Návrhy na doplnenie očakávaných výsledkov:

- uplatnený princíp LEADER/CLLD, zriadením mestských akčných skupín s ich programami vytvorenými v partnerstve
- zrealizované projekty skvalitnenia priestorov mestských častí prostredníctvom mestských akčných skupín
- kvalitne spracované Integrované územné stratégie a Integrované akčné plány na obdobie do roku 2030 (alebo 2027) so zapojením všetkých aktérov, vrátane sociálne vylúčených obyvateľov žijúcich v danom území.
- zabezpečenie finančných a iných zdrojov na implementáciu projektov navrhnutých v integrovaných územných stratégiách a akčných plánoch tak, aby boli implimentované dlhodobou udržateľné projekty.
- uplatnenie, replikácia osvedčených postupov (sociálnych inovácií, sociálnych experimentov), ktoré znižujú socio-ekonomické rozdiely v spoločnosti, zlepšujú kvalitu života v znevýhodnených územiach do verejných politík.

Opatrenie 5.3 „Zvýšenie bezpečnosti občanov, lepšie zabezpečenie a dostupnosť verejných služieb“

Prepracovať opatrenie 5.3 ako zvýšenie bezpečnosti občanov a lepšiu odolnosť demokracie a občianskej spoločnosti.

Do vymedzenia opatrenia zahrnúť ako cieľ brániť a upevňovať liberálnu demokraciu na Slovensku.

V tomto opatrení je bezpečnosť naviazaná na Stratégiu prevencie kriminality. Tá obsahuje aj odolnosť a obranyschopnosť voči novým a hybridným hrozbám a radikalizácii. Je preto možné presunúť do tohto opatrenia aktivity a výsledky zamerané na odolnú demokraciu, vrátane zvýšenej kapacity samosprávy predchádzať radikalizácii a ďalším nežiadúcim spoločenským javom a pracovať s rizikovými zložkami populácie v mestskom a vidieckom prostredí

Rozšíriť očakávaný výsledok „zvýšená miera mediálnej a informačnej gramotnosti občanov a zamestnancov samosprávy“ o aspekty povedomia o inštitúciách právneho štátu a o európskych inštitúciách. Rámčovať ako občiansku vzdelanosť.

Ďalej v opatrení 5.3 špecifikovať očakávaný výsledok „dobudovanie infraštruktúry“

Doplniť do opatrenia 5.3 špecificky aktivity zamerané na prevenciu sociopatologických javov.

Nebola vyjasnená pozícia MIRRI, či v ciele 5 v opatrení „zvýšenie bezpečnosti...“ je zahrnutá aj dopravná bezpečnosť alebo nie. Počas konzultácie k cieľu 3 MIRRI dalo iné stanovisko ako počas konzultácie k cieľu 5.

Návrhy na doplnenie očakávaných výsledkov:

- zvýšená kapacita samosprávy predchádzať radikalizácii a ďalším nežiaducim spoločenským javom a pracovať s rizikovými zložkami populácie v mestskom, aj vidieckom prostredí,
- zvýšená miera vedomostí a povedomia v oblasti mediálnej a informačnej gramotnosti a kritického myslenia občanov a zamestnancov samosprávy.
- vzdelávanie, budovanie kapacít a zvyšovanie povedomia verejných činiteľov a zamestnancov verejnej správy v oblastiach ako napr. diskriminácia, anticiganizmus, nenávisťný prejav a pod.
- Zvýšenie bezpečnosti dát a informácií poskytovaných občanmi SR verejným inštitúciám pred hackermi.

Opatrenie 5.4 Regionálna (resp. miestna) infraštruktúra pre pohybové aktivity a šport pre všetkých za účelom zlepšenia zdravia občanov a spoločenského rozvoja v regiónoch

Cieľom podpory v tejto oblasti má byť zlepšenie kvality života, životného štýlu a zmysluplného trávenia voľného času obyvateľov miest a obcí.

Rozšíriť zameranie podporiteľných aktivít a zarámčovať ich ako Infraštruktúru a služby pre kvalitný život v regiónoch.

Z očakávaných výsledkov odstrániť „skvalitnenie analytických a štatistických zdrojov v oblasti vplyvu pohybových aktivít na životný štýl občanov“. Ide o duplicitu s opatrením 5.1.

Do opatrenia doplniť aj programy, aktivity a organizovanie činností zameraných na obyvateľstvo. Súčasná podoba je výlučne zameraná na športovú infraštruktúru. Tá sama o sebe nemusí prispieť k očakávanému výsledku zmeny životného štýlu, alebo väčšej miere športovania obyvateľmi.

Opatrenie 5.5 „zlepšovanie manažmentu, služieb a infraštruktúry podporujúcich udržateľný cestový ruch“

Podľa účastníkov/čiek konzultácie by toto opatrenie malo byť prednostne zamerané na podporu rozvoja miestnej ekonomiky založenej na miestnom rozvojovom kapitále.

Návrh úpravy názvu: „Zlepšovanie manažmentu, služieb a infraštruktúry podporujúcich udržateľný **miestny rozvoj cestový ruch**“

Návrh na doplnenie názvu opatrenia o využívanie objektov a lokalít pre udržateľný rozvoj.

Očakávaný výsledok „zvýšenie turistickej návštevnosti v regióne“ je v rozpore s vymedzením opatrenia „udržateľného cestovného ruchu“. Odporúčanie preformulovať výsledok na „zvýšenie ekonomického prínosu cestovného ruchu v regiónoch“ a zamerať opatrenie na podporu endogénneho CR, a podporu využívania infraštruktúry CR miestnymi podnikateľmi v cestovnom ruchu.

Sila SR ako destinácie CR je rovnako v krajine ako v kultúrnych pamiatkach – doplniť podporu obnovy a rozvoja krajiny, zanedbaných území a nevyužívaných objektov.

Vymedziť deliacu líniu medzi podporou MSP a medzi podporou infraštruktúry CR, aby MSP v odvetví CR neboli zvýhodnené oproti iným odvetviám.

Návrh na doplnenie 4. Vety opisu opatrenia „...zatraktívnenie regiónov a ~~zvýšenie záujmu o~~ **zlepšenie podmienok pre kultúru, a umenie a komunitné aktivity.**“

Návrhy na doplnenie očakávaných výsledkov:

- zlepšenie stavu nevyužívaných objektov a ich využitie pre rozvoj miestnych komunít,

Ďalšie odporúčania ku kapitole 2:

Zohľadniť v opise relevantných opatrení regionálne špecifiká, vrátane sociálno-etnického zloženia (aspekt menšín).

Zohľadniť špecifiká medzigeneračnej spolupráce, oblasť aktívneho starnutia a prácu s mládežou, vrátane formálnych procesov participácie mládeže.

